

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KONTROLLI I LARTË I SHTETIT
KRYETARI

Adresa: Rruga "Abdi Toptani", nr. 1, Tiranë;

E-mail: klsh.org.al; Web-site: www.klsh.org.al

Nr. 261/6Prot.

Tiranë, më 26.08.2019

V E N D I M

Nr.58, Datë 26.08.2019

PËR

AUDITIMIN E USHTRUAR NË AUTORITETIN KOMBËTAR TË USHQIMIT
"PËR PROJEKTIN IPA 2013 "RISTRUKTURIMI DHE FORCIMI I RRJETIT
LABORATORIK TË SIGURISË USHQIMORE DHE VETERINARISË NË
SHQIPËRI"

Nga auditimi i ushtruar në Autoritetin Kombëtar të Ushqimit "Për projektin IPA 2013 "Ristrukturimi dhe forcimi i rrjetit laboratorik të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë në Shqipëri" rezultoi se objektivi, qëllimet dhe rezultatet e projektin IPA 2013 në lidhje me përfituesin AKU nuk janë përmbushur. Aktualisht AKU nuk ka përfituar pajisje në atë masë që të mund të përmirësojë dukshëm nivelin e cilësisë së analizimit konform dhe funksioneve ligjore të sajë, përfshirë këtu dhe nivelin e pamjaftueshëm dhe jo themelor të bazës së temave trajnuese. Mbështetur në trajtimet e hollësishme në këtë Raport Përfundimtar Auditimi, krahasuar me objektivat dhe qëllimin e projektit, ka rezultuar se përfitimet e AKU pjesë e institucioneve përfituese në kuadrin e implementimit të Projektit IPA 2013 "Ristrukturimi dhe forcimi i rrjetit laboratorik të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë në Shqipëri" janë të një niveli të pamjaftueshëm për të arritur sigurinë ushqimore në vend.

Sa më sipër pasi u njoha me Raportin Përfundimtar të Auditimit dhe projektvendimin e paraqitur nga Grupi i Auditimit të Departamentit të Auditimit të Shoqërive Publike dhe Investimeve të Huaja, shpjegimet e dhëna nga subjekti i audituar, si dhe vlerësimet mbi objektivitetin dhe cilësinë e auditimit nga Drejtori i Departamentit të mësipërm, Drejtori i Drejtorisë së Sigurimit të Standardeve dhe Cilësisë si dhe Drejtori i Përgjithshëm, në mbështetje të nenit 10, 15, 25 dhe 30 të ligjit nr. 154/2014, datë 27.11.2014 "Për organizimin dhe funksionimin e Kontrollit të Lartë të Shtetit",

V E N D O S A:

I. Të miratoj Raportin Përfundimtar të Auditimit të ushtruar në Autoritetin Kombëtar Të Ushqimit "Për projektin IPA 2013 "Ristrukturimi dhe forcimi i rrjetit laboratorik të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë në Shqipëri", sipas programit të auditimit nr. 216/1 Prot., datë 08.04.2019, për veprimtarinë nga data 01.01.2016 deri në momentin e auditimit (viti 2019).

II. Të miratoj rekomandimet për përmirësimin e gjendjes dhe të kërkoj marrjen e masave sa vijon:

A. OPINIONI I AUDITIMIT

Opinionin e kualifikuar i përputhshmërinë në implementimin e “Projektit IPA 2013 “Ristrukturimi dhe forcimi i rrjetit laboratorik të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë në Shqipëri” me kuadrin e përgjithshëm.

Ne kemi kryer auditimin në përputhje me Standartet Ndërkombëtare të Auditimit të institucioneve supreme të auditimit (ISSAI). Përgjegjësitë tona sipas këtyre standarteve janë përshkruar në mënyrë më të detajuar në paragrafin “Përgjegjësitë e audituesit për Auditimin e Pasqyrave Financiare” të raportit tonë. Ne jemi të pavarur në punën si auditues, e theksuar kjo në ISSAI-n 10- Deklarata e Meksikës mbi Pavarësinë e SAI-t, si dhe ISSAI 30- Kodi Etik, në përputhje me kërkesat etike që janë të rëndësishme në auditimin publik duke përfshirë Kodin e Etikës të KLSH. Ne besojmë se evidenca e auditimit që kemi marrë është e mjaftueshme dhe e përshtatshme për të siguruar bazën për opinionin e kualifikuar të këtij auditimi.

Baza për opinionin e kualifikuar.

Ne e kemi kryer auditimin tonë në përputhje me Standartet Kombëtare të Kontabilitetit, si dhe Standartet Ndërkombëtare të Auditimit të Sektorit Publik ¹ISSAI 4000 dhe ²ISSAI 4100. *Këtë opinion e mbështesim me konkluzionet nga auditimi sa më poshtë vijon:*

Në kuadër të implementimit të Projektit të financuar nga Programi IPA 2013: “Ristrukturimi dhe forcimi i rrjetit laboratorik të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë në Shqipëri”, në vlerë 2.6 milion euro dhe afat implementimi 36 mujor, rezultoi se Agjencia Kombëtare e Ushqimit është pjesë e qenësishme dhe tepër aktive si përfituese e benefiteve të projektit por nuk ka arritur të përfitoj sa është synuar në këtë projekt duke mos siguruar përmirësimin e kapacitetit të rrjetit laboratorik për të kryer monitorimin dhe analizën e ushqimit dhe produkteve ushqimore me referencë specifike në fushat e monitorimit të mbetjeve të pesticideve, diagnostikimin mikrobiologjik në ushqim dhe ushqim për kafshë, standartet e cilësisë së ushqimit, sëmundjet e kafshëve, në përputhje me përmirësimin e standardeve kombëtare.

Konstatuam se megjithëse referuar gjendjes së identifikuar nga ekspertët është përcaktuar një listë fillestare e pajisjeve të nevojshme e cila është dakordësuar nga AKU referuar vendimmarrjes përfundimtare ka rezultuar se kjo listë fillestare është pakësuar në disfavor të AKU duke pakësuar si numrin e DRAKU-ve përfituese (nga 5 në 3) dhe numrin e pajisjeve të përfituara. Numri i pajisjeve të përfituara është pakësuar si rezultat i mosrealizimit të tenderit për pajisjet e Lotit 2, me vlerë 1 milion euro dhe me një listë prej 56 pajisjesh të papërfituara që paraqesin pajisjet laboratorike për përcaktimin e parametrave mikrobiologjik në lëndët ushqimore, për testimin mikrobiologjik të molekulave. Arsyet e anulimit të publikuara në faqen e KE “mungesë fondesh për shkak të skadimit të afatit të kontratës për Programin Kombëtar IPA 2013 gjatë procesit të vlerësimit të Lotit 2 “Testimi Mikrobiologjik”.

Për lotet e tjerë kemi konstatuar se pajisjet e dizenuara për tenderim dhe ato të përfituara nga kontraktimi dhe për secilin LOT paraqesin diferenca si më poshtë:

¹ ISSAI 4100 – Objektivi i audituesve në një auditim përputhshmërie është të japë siguri të arsyeshme nëse informacioni i mbledhur sa i takon një çështjeje të veçantë është në përputhje, në të gjitha aspektet materiale, me kuadrin ligjor dhe rregullator në fuqi, kur auditimi bëhet lidhur me çështje të veçanta.

² ISSAI 4000 - Objektivi i audituesve në një auditim përputhshmërie është të japë siguri të arsyeshme nëse informacioni i mbledhur sa i takon një çështjeje të veçantë është në përputhje, në të gjitha aspektet materiale, me kuadrin ligjor dhe rregullator në fuqi, kur auditimi behet lidhur me auditimin e pasqyrave financiare.

Lot 1: 457,973 Euro, nga të cilat IPA: 380,117 Euro dhe Buxheti i Shtetit 77,855 Euro. Nga 22 pajisje të identifikuar për 5 laboratorë, është tenderuar dhe realizuar furnizimi me 15 pajisje për 3 laboratorë. Lot 3: 271,614 Euro, nga të cilat IPA: 225,440 Euro dhe Buxheti i Shtetit 46,174 Euro. Nga 33 pajisje të identifikuar të nevojshme për 5 laboratorë, janë miratuar si listim 32 pajisje për 3 laboratorë dhe është realizuar tenderimi dhe furnizimi për 32 pajisje për 3 laboratorë të AKU-së. Lot 4: 1,208,005 Euro, nga të cilat IPA: 1,002,644 Euro dhe Buxheti i Shtetit 205,360 Euro. Nga 12 pajisje të identifikuar të nevojshme për 5 laboratorë, janë miratuar si listim 6 pajisje për 3 laboratorë dhe është realizuar tenderimi dhe furnizimi për 6 pajisje për 3 laboratorë të AKU-së. Referuar përfitimeve deri në momentin e këtij auditimi, në kuadër të projektit IPA 2013 nga grupi i auditimit është konkluduar: Për laboratorët primarë qendrorë të kontrollit zyrtar, nuk ka financim as në pajisje, as trajnime për t'u përshtatur në kontekstin e strategjisë sektoriale dhe objektivat e projektit. Për gjashtë laboratorët rajonalë të propozuar, përfitimet nga projekti në pajisje kanë qenë vetëm në tre prej tyre (Korça, Shkodra, Gjirokastra), me pajisje të Loteve 1, 3 dhe 4.

Deri në momentin e auditimit disa pajisje të dorëzuara janë marrë në dorëzim të përkohshëm, përmes një procedure jo normale duke akomoduar CFCU të paguajë për pajisje që nuk janë akoma funksionale si konkluduar nga ky auditim. Kështu

Tre pajisjet e Lotit 1: Near Infra Red Food multiparametric analyzer; Near Infra Red Grain Multiparametric Analyser; dhe Near Infra Red Wine and Spirits multiparametric analyser, janë të pa kalibruara, për rrjedhojë të pa përdorshme për të dhënë një rezultat të saktë laboratorik. Pajisjet duhet të kalibrohen nga furnitori sipas përcaktimeve të Ligjit nr. 9875, datë 14.02.2008, "Për metrologjinë", i ndryshuar, neni 25/2, ku specifikohet se "Verifikimi fillestar i instrumentit matës ligjërisht të kontrolluar është përgjegjësi e furnitorit" dhe Kushteve Specifike të kontratës të publikuara në faqen e BE për këtë projekt ku specifikohet në nenin 25, pika 2, paragrafi i tretë, "The inspection and testing prior to the provisional acceptance will take place at the locations where the equipment is delivered, installed and put into operation (Inspektimet dhe testimet para pranimit provizor do të bëhen në vendin ku pajisja është dorëzuar, instaluar dhe futur në punë)." Konstatohet se akoma këto pajisje nuk janë funksionale. Pajisjet e Lotit 1 me përjashtim të pajisjes "Flourescent microscopic Somatic Cell Counter" nuk prodhojnë analiza sipas standardeve kombëtare, ato janë pajisje të analizave të shpejta të parametrave të produkteve ushqimorë.

Konstatuam gjithashtu se trajnimet e projektit IPA 2013 në përmirësimin e performancës së AKU në rritjen e sigurisë ushqimore, nuk kanë ndikuar në përmirësimin e situatës krahasuar para nisjes së implementimit të projektit, kjo referuar përgjigjes së vetë punonjësve të këtyre strukturave.

Në përfundim, kontrata është lidhur nga CFCU dhe pagesat janë kryer prej saj duke dhënë miratimin për kryerjen e pagesës, përmes një procedure jo normale (me rezultatet e saj) duke u mjaftuar me dorëzimin e pajisjeve dhe specifikimeve teknike të kontratës, në një kohë kur nuk arriheshin rezultate të pritshme nga pajisjet e instaluar dhe për rrjedhojë nuk mund të siguroheshe funksionaliteti i pajisjeve për dhënien e analizave të sakta. Gjithashtu pajisjet nuk janë futur në kontabilitet

Përgjegjësitë e strukturave drejtuese të AKU-së lidhur me çështjen nën auditim.

Një ndër përgjegjësitë kryesore të strukturave drejtuese për çështjet të cilat janë nën auditim është dhënia e mendimeve për çdo aktivitet dhe output të planifikuar dhe rezultuar nga aktiviteti përgjatë implementimit të projektit IPA 2013. Dhënia e mendimit dhe opinionëve të përfituesve është proces i rëndësishëm në implementimin e projektit me qëllim që përfitimet të jenë afër apo në përputhshmëri me nevojat, funksionet, kompetencat që kryen AKU në zbatim të ligjit dhe realizimin me efektivitet të objektivave dhe qëllimit të projektit.

Gjithashtu përgjegjësi e strukturave drejtuese të institucionit është monitorimi, përdorimi me efektivitet i përfitimeve, dhe raportimi i drejtë i situatave lidhur me realizimin e objektivave, sigurisht dhe marrja e masave për njohjen e problematikave dhe programimin e trajnimit të vazhdueshëm të punonjësve.

Përgjegjësitë e Audituesve të KLSH mbi Auditimin e Përputhshmërisë

Objektivi i audituesit të jashtëm publik lidhet me garantimin e sigurisë së arsyeshme nëse implementimi i projektit, nuk paraqet anomali materiale, pasaktësi apo deviacione që mund të kenë ekzistuar, dhe për të konkluduar me një raport auditimi që përfshin një opinion. Siguria e arsyeshme është një nivel i lartë sigurie, por nuk garanton që auditimi i kryer në përputhje me standardet mundëson identifikimin e çdo gabimi apo anomalie që mund të ekzistojë. Përveç standardeve ISSAI, audituesi i KLSH, gjithashtu aplikon edhe gjykimin dhe skepticizmin tonë profesional në punën audituese.

B. MASA ORGANIZATIVE

Nga auditimi i kryer në Agjencinë Kombëtare të Ushqimit si përfituese e benefiteve të Projektit, në kuadër të implementimit të Projektit të financuar nga Programi IPA 2013: “Ristrukturimi dhe forcimi i rrjetit laboratorik të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë në Shqipëri”, referuar pajisjeve të përfituara në tre Drejtori Rajonale të Autoritetit Kombëtar të Ushqimit rezultoi

1. Gjetje nga auditimi: *Nga auditimi në DRAKU Korçë mbi marrjen në dorëzim të pajisjeve të analizuesve ushqimorë kanë rezultuar 3 pajisje jo në përputhje me specifikimet e kërkuara për Lotin 1.*

1. Pajisja MPA_2 (*Near Infra Red Food multiparametric analyzer*) shërben për matjen e parametrave në produktet ushqimore në; mish, grurë, fara vajore, miell, ushqime të paketuara, niseshte, sheqer, produkte brumi etj. Kjo pajisje duhet të masë disa parametra njëherazi si; lagështirë, proteinë, yndyra, hiri, amidonin, sheqerna, aciditeti, kripshmërinë, në një gjatësi valore 900-2400 nm. Aktualisht pajisja e paraqitur mat 1-3 parametra të disa produkteve dhe jo të gjitha, aq më tepër ato që konsiderohen analiza të domosdoshme për produktin që analizohet. *Pra kjo pajisje nga verifikimi nuk kryen të gjitha analizat e kërkuara sipas specifikimeve teknike. Pajisja është e pa kalibruar (nga testimi i produkteve ajo nxjerr një pjesë të konsiderueshme të rezultateve të analizave të tyre me vlera të palogjikshme dhe një pjesë analizash jo të sakta) dhe për rrjedhojë nuk është në kushte pune, për të prodhuar rezultate analizash të sakta.* Sipas specifikimeve teknike kontraktori ka pranuar kushtin që pajisja “*must have standard available calibrations for all the measuring parameters included with the instrument (Duhet të ketë kalibrimet të disponueshme sipas standardeve për matjen e parametrave të përfshirë në instrument).*”

2. Pajisja MPA_3 (*Near Infra Red Grain Multiparametric Analyser*) shërben për matjen e produkteve; (1)fara vajore, (2) miell, (3) grurë, (4) drithëra në një spektër drite 570-1100 nm, për parametrat kryesor; (1) proteinat, (2) lagështirën, (3) vajin, (4) fortësinë e kokrrave të drithërave, (5) përthithjen e ujit, (6) pesha hektolitrale. Aktualisht pajisja e paraqitur mat 3 produkteve për vetëm 4 parametra dhe jo për të gjithë parametrat e kërkuar. *Pra kjo pajisje nga verifikimi nuk kryen të gjitha analizat e kërkuara sipas specifikimeve teknike. Pajisja gjithashtu është e pa kalibruar (nga testimi nxjerr rezultate analizash jo të sakta) dhe për rrjedhojë nuk është në kushte pune, për të prodhuar rezultate analizash të sakta.* Sipas specifikimeve teknike kontraktori ka pranuar kushtin që pajisja “*must have standard available calibrations for all the measuring parameters included with the instrument (Duhet të ketë kalibrimet të disponueshme sipas standardeve për matjen e parametrave të përfshirë në instrument).*”

3. Pajisja MPA_5 (*Near Infra Red Wine and Spirits multiparametric analyser*) shërben për matjen e parametrave të verës dhe produkteve të tjera alkoolike, në një fluks rrezesh infra të kuqe me frekuencë 1400-2400 nm. *Kjo pajisje është e pa kalibruar (nga testimi i produkteve ajo nxjerr një pjese te konsiderueshme te rezultateve te analizave te tyre me vlera të palogjikshme) dhe për rrjedhojë nuk është në kushte pune, për të prodhuar analiza të sakta. Sipas specifikimeve teknike kontraktori ka pranuar kushtin që pajisja “must have standard available calibrations for all the measuring parameters included with the instrument (Duhet të ketë kalibrimet të disponueshme sipas standardeve për matjen e parametrave të përfshirë në instrument).”*

Nga auditimi në DRAKU Shkodër, kanë rezultuar 4 pajisje jo në përputhje me specifikimet e kërkuara për Lotin 1:

Tre pajisjet: *Near Infra Red Food multiparametric analyzer; Near Infra Red Grain Multiparametric Analyser; dhe Near Infra Red Wine and Spirits multiparametric analyser,* janë të pakalibruara, dhe jo me të gjitha parametrat e kërkuara në specifikimet teknike, për rrjedhojë janë të pa përdorshme për të dhënë një rezultat të saktë laboratorik. Pajisjet duhet të kalibrohen nga furnitori sipas përcaktimeve të Ligjit nr. 9875, datë 14.02.2008, “Për metrologjinë”, i ndryshuar, neni 25/2, dhe Kushteve Specifike të kontratës të publikuara në faqen e BE për këtë projekt, në nenin 25, pika 2, paragrafi i tretë.

Gjithashtu pajisja analizuese multiparametrike për qumështin dhe gjithë nënproduktet e tij në gjendje të lëngët, shërben për matjen e; (1)proteinave, (2) yndyrave, (3) densitetin, (4) laktozën, (5) kripshmërinë, (6) SNF (të ngurta jo yndyrore), (7) ujë i shtuar. Kontraktori në ofertën e vet ka ofruar që pajisja kryen edhe matjen e (8) pH, dhe (9) përcjellshmërinë elektike. *Pajisja aktualisht nuk i kryen të gjitha analizat e specifikuara. Në printimin e spektrit të analizave, që kjo pajisje nxjerr, nuk shfaqet si vlerë pH dhe përcjellshmëria elektrike. Në të nuk kishte të montuar pH-metrin, shtesë që duhet të vinte bashkë me pajisjen referuar manualit të ofruar nga ofertuesi fitues.*

Referuar dokumentacionit të vënë në dispozicion e njëjta situatë si dhe në DRAKU Shkodër paraqitet dhe në DRAKU Gjirokastrë.

Marrja provizore nga grupet e marrjes në dorëzim pavarësisht kushteve të pajisjeve, të cilat ishin (të pa axhustuara apo kolauduara) jo të gatshme për dhënien e rezultateve të sakta të analizimit për ato funksione që ato kryenin, është nxitur nga SPO përmes një procedure jo të bazuar në marrveshje, dhe mbështetur nga ekspertët e kontraktuar të cilët kanë pranuar faktin e konstatuar për tre pajisjet, por me kushtin e axhustimit të tyre, i cili do të ndodhte në vijim dhe do të realizohej nga ISUV, AKU mbështetur dhe ne ndihmën e kontraktorit ka mundësuar pagesën për këto pajisje.

Kontrata “*Furnizim për laboratorët ushqimorë në Drejtorinë rajonale ISFV dhe NFA*” me 3 lote në total 1,937,593 Euro, nga të cilat IPA në vlerë 1,608,202 Euro dhe Buxheti i Shtetit në vlerë 329,390 Euro, me kontraktorë *E. Ltd* për Lot 1 me vlerë 457,973 Euro pa TVSH, nga të cilat IPA 380,117 Euro dhe Buxheti i Shtetit 77,855 Euro, ***është lidhur nga CFCU dhe pagesat janë kryer prej saj duke dhënë miratimin për kryerjen e pagesës, përmes një procedure jo normale duke u mjaftuar me dorëzimin e pajisjeve dhe specifikimeve teknike të kontratës, në një kohë kur nuk arriheshin rezultate të pritshme nga pajisjet e instaluar dhe për rrjedhojë nuk mund të siguroheshe funksionaliteti i pajisjeve për dhënien e analizave të sakta. (Më hollësisht trajtuar në pikën 3 faqe 15-37 të Raportit Përfundimtar të Auditimit)***

1.1. Rekomandimi: Nga AKU në bashkëpunim me DRAKU Korçë të mos hartohet akti i marrjes përfundimtare në dorëzim për tre pajisjet Near (MPA_2 MPA_3 MPA_5), deri në momentin e plotësimit nga furnitori të kushtit të pajisjeve të axhustuara dhe kalibruara

konform kushteve specifike të kontratës ku Inspektimet dhe testimet para pranimit provizor do të bëhen në vendin ku pajisja është dorëzuar, instaluar dhe futur në punë.

Menjëherë

1.2. Rekomandimi: Nga AKU në bashkëpunim me DRAKU Shkodër e DRAKU Gjirokastrë të mos hartohet akti i marrjes përfundimtare në dorëzim për tre pajisjet Near (MPA_2 MPA_3 MPA_5), deri në momentin e plotësimit nga furnitori të kushtit të pajisjeve të axhustuara dhe kalibruara konform kushteve specifike të kontratës, ku inspektimet dhe testimet para pranimit provizor do të bëhen në vendin ku pajisja është dorëzuar, instaluar dhe futur në punë.

-Nga AKU në bashkëpunim me DRAKU Shkodër e DRAKU Gjirokastrë ti kërkohet furnitorit pajisja e pH-metrit shtesë për pajisjen analizuese multiparametrike për qumështin dhe gjithë nënproduktet e tij në gjendje të lëngët, konform ofertës së paraqitur, si kusht për marrjen përfundimtare në dorëzim të saj.

Menjëherë

1.3. Rekomandimi: Nga SPO në MBZHR referuar faktit të angazhimit të saj në procesin e marrjes provizore në dorëzim, në bashkëpunim me furnitorin, të hartohet menjëherë një plan i detajuar me afate kohore e përgjegjësi, për kalibrimin apo axhustimin e tre pajisjeve për të gjithë laboratorët përfitues, pa kosto shtesë nga përfituesit. Koha e përfundimit të jetë mundësisht brenda periudhës së garancisë së kontratës.

Menjëherë

1.4. Rekomandimi: Nga CFCU të bëhet bllokimi i garancisë së kontratës prej 10% të parashikuar në pikën 12 të njoftimit të kontratës së furnizimit për kontraktin E. Ltd për Lot 1 deri në momentin e përfundimit të procesit të kolaudimit të pajisjeve (sipas planit të axhustimit të miratuar nga palët). Nga CFCU në marrëdhëniet me kontraktin të zbatohen të gjitha sanksionet e parashikuara në kontratë, (dhe në rastet e mos përcaktimit në kontratë, sanksionet të vendosen në zbatim të akteve ligjore Shqiptare apo të huaja mbi të cilat funksionon kontrata) për tejkallim të afateve të dorëzimit të pajisjeve të gatshme për përdorim.

Menjëherë dhe në vijimësi

1.5. Rekomandimi: Nga CFCU në rastin e dështimit të procesit të kolaudimit të pajisjeve nga furnitori të nis procedurat ligjore për arkëtimin e shumave të vlerës së pajisjeve të pa kolauduara dhe jo të gatshme për punë si dhe dëmin ekonomik të shkaktuar nga mungesa e efektivitetit të pajisjeve për periudhën që duhet të ishin të gatshme për punë.

Menjëherë dhe në vijimësi

2. Gjetje nga auditimi: Nga auditimi në DRAKU Korçë e Shkodër rezultoi se pajisjet e furnizuara dhe të përfituara referuar Lotit 1, Lotit 3, Lotit 4 nuk janë bërë hyrje, për rrjedhojë nuk ka gjurmë regjistrimi në regjistrin e aseteve dhe në pasqyrat financiare të vitit 2018, pavarësisht se akti i marrjes në dorëzim provizor mban datën 15.11.2018 për Lotin 3 dhe 4 dhe në dhjetor 2018 për Lotin 1. Argumenti i dhënë nga zyrat e financës së DRAKU Korçë e DRAKU Shkodër ka qenë mungesa e faturës që shoqëronte mallin. Aktualisht mos regjistrimi në kohën e marrjes në dorëzim bie në kundërshtim me SKK5 (pasi pajisjet quhen të gatshme për përdorim). Gjithashtu mos regjistrimi kontabël bie në kundërshtim dhe me procedurat e përcaktuara në Udhëzimin e Ministrit të Financave nr. 30, datë 27.12.2011 “Për menaxhimin e aktiveve në njësitë e sektorit publik” të ndryshuar, pikat 56, 57, 58, 59, 60. Nga struktura urdhëruese e marrjes në dorëzim SPO e MBZHR nuk është vënë në dispozicion dokumentacioni i duhur ashtu siç përcaktohet në kushtet specifike të publikuara nga BE për kontratat e projekteve IPA në artikulli 29 “Dorëzimi” ku theksohet specifikisht: “Çdo ofertë duhet të shoqërohet me dokumentet e mëposhtme: 1.sigurim kontrate, 2.lista e paketimit, 3. faturë, 4.garanci certifikate (duke përfshirë procedurat e kërkesave), 5.certifikatën e origjinës

(Certifikata e origjinës duhet të identifikojë qartë mallrat që i referohet). Nga MBZHR dokumentacioni i marrjes në dorëzimi vënë në dispozicion të përfituesve, ka qenë vetëm specifikimet teknike të loteve të kontraktuara dhe ato të ofertuesit për to kjo e specifikuar dhe në urdhrat e titullarit për ngritjen e grupeve të marrjes në dorëzim. *(Më hollësisht trajtuar në pikën 3 faqe 15-37 të Raportit Përfundimtar të Auditimit)*

2.1. Rekomandimi: Nga SPO në komunikim me CFCU të përgatitet dokumentacioni konform artikullit 29” dorëzimi” i kontratave të projekteve IPA dhe ky dokumentacioni ti vihet në dispozicion Institucioneve përfituese.

Menjëherë

2.2 Rekomandim: Nga AKU në bashkëpunim me DRAKU Korçë, DRAKU Shkodër dhe DRAKU Gjirokastrë në bazë të dokumentacionit që duhet t’i vihet në dispozicion, të kryhet regjistrimi i aseteve (pajisje) dhe kontabilizimi në llogaritë përkatëse konform standardeve kombëtare të kontabilitetit dhe akteve ligjore në fuqi.

Menjëherë

3. Gjetje nga auditimi : Nga auditimi i kryer në DRAKU Korçë, Shkodër, u konstatua se asnjë pajisje nuk është vënë në përdorim. Këtu flitet për ato pajisje të cilat janë në kushtet e përdorimit. Argumenti i paraqitur janë tarifave e munguara për të bërë të mundur përdorimin e tyre. Për këtë AKU i është drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të MBZHR me shkresën nr.6999, datë 5.10.2018 “Kërkesë për miratimin e tarifave të munguara në udhëzimin nr. 8, datë 8.05.2007” (ky udhëzim është miratuar nga dy ministrat: Ministrit të Financave dhe Ministrisë së Bujqësisë dhe Mbrojtjes së Konsumatorit), *ku në paragrafin e parë të shkresës, citohet nevoja e miratimit të tarifave për pajisjet e përfituara. Me shkresën nr.9377/1, datë 17.10.2018 në përgjigjen e dhënë nga MBZHR konfirmohet ngritja e grupit të punës dhe përcaktimi i dy anëtarëve nga AKU. Me shkresën nr.6999/2, datë 5.11.2018, AKU, konfirmon dy anëtarët që të jenë pjesë e grupit. Nga AKU është rikujtuar MBZHR për kërkesën e saj me e-mail-in e datës 1.2.2019 drejtuar zotit Enea Hoti duke i vënë bashkëlidhur dhe kërkesat e mëparshme. Deri në këtë moment nuk ka asnjë zhvillim në lidhje me përcaktimin e tarifave. Në VKM Nr.432, datë 28.06.2006 “Për krijimin dhe administrimin e të ardhurave që krijojnë Institucionet Buxhetore”, parashikohet që tarifave për të ardhurat që realizojnë institucionet nga veprimtaria e tyre ekonomike miratohen nga Ministri i Financave me propozim të Ministrisë /institucionit qendror përkatës. Aktualisht nga AKU dhe degët e saj nuk ka ndonjë studim për kostot e analizave për të cilat kërkohen tarifa për tu miratuar. Gjithashtu nga verifikimi në DRAKU Shkodër dhe Korçë u konstatua se disa pajisje si Banjo Mari, Centrifugë, Përzierës magnetik etj, nuk janë vënë në punë, pavarësisht se nuk kanë nevojë për kalibrime, apo tarifa për tu përdorur. *(Më hollësisht trajtuar në pikën 4 faqe 37-43 të Raportit Përfundimtar të Auditimit)**

3.1 Rekomandim: Nga ana e AKU të ngrihet grup pune për përcaktimin e kostove të realizimit të analizave që prodhohen nga përdorimi i pajisjeve të përfituara nga tre Lotet, ku në përbërjen e të cilit të jenë edhe punonjës nga të tre DRAKU- të përfituese. Tarifave e përcaktuara sipas kostove efektive të përdorimit të pajisjeve dhe konsumit të materialeve të nevojshme për prodhimin e analizave, ti dërgohen për vazhdimin e procedurës së miratimit të tyre në MBZHR, në referencë të procedurave dhe afateve të përcaktuara në Kodin e Procedurave Administrative.

Menjëherë

3.2. Rekomandim: Nga AKU në bashkëpunim me DRAKU përfituese, mbas regjistrimeve kontabël të marren masa për vënien në punë të pajisjeve të përfituara.

Menjëherë

4. Gjetje nga auditimi: Nga dokumentacioni i vënë në dispozicion, punonjësit e laboratorëve nuk janë trajnuar nga Projekti IPA 2019 për pajisjet e përfituara, në lotin 1. Kjo në kundërshtim me “Letrën e punës numër 9, datë 14.04.2017”. Gjithashtu punonjësit e Laboratorëve janë trajnuar deri në 24 Prill 2019 me tema të përgjithshme. Struktura e këtyre trajnimeve ka ndryshuar pas kësaj periudhe me kërkesë të AKU, duke implementuar standardet ISO dhe metodologjinë e tyre të analizave. Punonjësit e Laboratorëve të DRAKU-ve pjesëmarrëse në trajnime, nuk janë planifikuar të marrin pjesë në të gjithë temat e realizuara për trajnim, ku ka rezultuar se DRAKU Korçë nuk ka qenë pjesëmarrëse në 4 tema dhe DRAKU Shkodër në 2 tema. *(Më hollësisht trajtuar në pikën 4 faqe 37-43 të Raportit Përfundimtar të Auditimit).*

4.1 Rekomandim: AKU të informojë CFCU për të planifikuar trajnime që kanë të bëjnë me pajisjet e përfituara, përfshirë metodologjinë kalibruese, verifikuese për pajisjet e testeve të shpejta, në vijueshmëri të përdorimit të tyre. AKU të marrë masa për trajnim të laborantëve me standardet në fuqi.

Menjëherë

4.2 Rekomandim: AKU të marrë masa për trajnim të punonjësve të laboratorëve në të gjitha temat e planifikuara.

Menjëherë

C. MASA DISIPLINORE

Referuar konstatimeve në këtë raport, referuar nenit 15, pika “dh” dhe “e” e ligjit nr. 154/2014 “Për organizimin dhe funksionimin e KLSH”, i rekomandojmë Ministrin të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, kompetencë e të cilit është emërimi i drejtuesve të institucioneve vartëse (si dhe vënien në dijeni të Kryeministrit dhe Kuvendit të Shqipërisë):

1. Marrjen masë në lidhje me qëndrimin jo bashkëpunues të z. A.H me detyrë Drejtor i Përgjithshëm i AKU dhe nxjerrjen e përgjegjësisë për pengimin e grupit të auditimit në kryerjen e detyrave audituese mbas datës 10.05.2019 si dhe verifikimet mbi pajisjet e marra në dorëzim në DRAKU Gjirokastrë, duke ndaluar stafet e AKU në dhënien e informacioneve dhe dokumentacionit për auditim.

Sqarojmë se me shkresën 2281/3, datë 10.05.2019 z. A.H i është drejtuar Titullarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe Ministrin të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, ku kërkohej ndërprerja e auditimit, si një auditim jashtë kompetencave të KLSH dhe nga kjo datë ndërprerja e auditimit është bërë pa marrë përgjigje zyrtare nga KLSH apo MBZHR.

Grupi i auditimit dha shpjegimet se përveç kundërshtisë ligjore të ndërprerje, për të cilën u dha përgjigje zyrtare nga KLSH me shkresën 216/3 datë 17.05.2019, por paraqiti dhe faktet se Drejtori i Përgjithshëm i AKU e ka pranuar auditimin, referuar faktit të shkresës së njoftimit për këtë auditim me nr.216, datë 25.03.2019 dhe ka pranuar programin e auditimit me nr. 216/1 datë 8.04.2019 të protokolluar në AKU me datën 15.04.2019 , nr.2281 prot., kështu që ndërprerja e auditimit pa marrë përgjigje zyrtare nga dy institucionet ku ky i drejtohej shkresa, përbente veprim arbitrar dhe jo ligjor të titullarit të AKU-së. Gjithashtu nga Drejtori i AKU është ndaluar protokollimi i akteve konstatimeve të mbajtura nga grupi (ku për përmbajtjen e tyre, punonjësit janë njoftuar elektronikisht me postën zyrtare), si dhe njëkohësisht ka ndaluar verbalisht komunikimin elektronik të tyre për kthim përgjigje.

2. Referuar konstatimeve në këtë raport, referuar nenit 15, pika “dh” dhe “e” e ligjit nr. 154/2014 “Për organizimin dhe funksionimin e KLSH” i rekomandojmë Ministrin të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, marrjen masë në lidhje me veprimtarinë e SPO dhe znj. E.T si drejtuese e saj dhe nxjerrjen e përgjegjësisë për të në lidhje sa më poshtë:

Për qëndrime jo korrekte dhe në favor të kontraktorit si dhe interpretim jo ligjor të situatës duke ndikuar në marrjen në dorëzim të përkohshëm për tre pajisjet në tre DRAKU-të Korçë, Shkodër, e Gjirokastrë (duke përgatitur draft marrjet në dorëzim për DRAKU, jashtë kompetencave të saj) në kundërshtim me aktet ligjore në fuqi dhe kundërshtim me specifikimeve teknike si më poshtë vijon:

a-Pajisja MPA_2 (*Near Infra Red Food multiparametric analyzer*) shërben për matjen e parametrave në produktet ushqimore në; mish, grurë, fara vajore, miell, ushqime të paketuara, niseshte, sheqer, produkte brumi etj. Kjo pajisje duhet të masë disa parametra njëherazi si; lagështirë, proteinë, yndyra, hiri, amidonin, sheqerna, aciditeti, kripshmërinë, në një gjatësi valore 900-2400 nm. Aktualisht pajisja e paraqitur mat 1-3 parametra të disa produkteve dhe jo të gjitha, aq më tepër ato që konsiderohen analiza të domosdoshme për produktin që analizohet. *Pra kjo pajisje nga verifikimi nuk kryen të gjitha analizat e kërkuara sipas specifikimeve teknike. Pajisja është e pa kalibruar (nga testimi i produkteve ajo nxjerr një pjesë të konsiderueshme të rezultateve të analizave të tyre me vlerë të palogjikshme dhe një pjesë analizash jo të sakta) dhe për rrjedhojë nuk është në kushte pune, për të prodhuar rezultate analizash të sakta.* Sipas specifikimeve teknike kontraktori ka pranuar kushtin që pajisja “*must have standard available calibrations for all the measuring parameters included with the instrument (Duhet të ketë kalibrimet të disponueshme sipas standardeve për matjen e parametrave të përfshirë në instrument).*”

2-Pajisja MPA_3 (*Near Infra Red Grain Multiparametric Analyser*) shërben për matjen e produkteve; (1)fara vajore, (2) miell, (3) grurë, (4) drithëra në një spektër drite 570-1100 nm, për parametrat kryesor; (1) proteinat, (2) lagështirën, (3) vajin, (4) fortësinë e kokrrave të drithërave, (5) përthithjen e ujit, (6) pesha hektrolitrare. Aktualisht pajisja e paraqitur mat 3 produkteve për vetëm 4 parametra dhe jo për të gjithë parametrat e kërkuar.

Pra kjo pajisje nga verifikimi nuk kryen të gjitha analizat e kërkuara sipas specifikimeve teknike.

Pajisja gjithashtu është e pa kalibruar (nga testimi nxjerr rezultate analizash jo të sakta) dhe për rrjedhojë nuk është në kushte pune, për të prodhuar rezultate analizash të sakta. Sipas specifikimeve teknike kontraktori ka pranuar kushtin që pajisja “*must have standard available calibrations for all the measuring parameters included with the instrument (Duhet të ketë kalibrimet të disponueshme sipas standardeve për matjen e parametrave të përfshirë në instrument).*”

3-Pajisja MPA_5 (*Near Infra Red Wine and Spirits multiparametric analyser*) shërben për matjen e parametrave të verës dhe produkteve të tjera alkoolike, në një fluks rrezesh infra të kuqe me frekuencë 1400-2400 nm. *Kjo pajisje është e pa kalibruar (nga testimi i produkteve ajo nxjerr një pjesë të konsiderueshme të rezultateve të analizave të tyre me vlerë të palogjikshme) dhe për rrjedhojë nuk është në kushte pune, për të prodhuar analiza të sakta.* Sipas specifikimeve teknike kontraktori ka pranuar kushtin që pajisja “*must have standard available calibrations for all the measuring parameters included with the instrument (Duhet të ketë kalibrimet të disponueshme sipas standardeve për matjen e parametrave të përfshirë në instrument).*”

Sa mësipër tre pajisjet e Lotit: Near Infra Red Food multiparametric analyzer; Near Infra Red Grain Multiparametric Analyser; dhe Near Infra Red Wine and Spirits multiparametric analyser, janë të pa kalibruara, për rrjedhojë të pa përdorshme për të dhënë një rezultat të saktë laboratorik. Pajisjet duhet të kalibrohen nga furnitori sipas përcaktimeve të Ligjit nr. 9875, datë 14.02.2008, “Për metrologjinë”, i ndryshuar, neni 25/2, ku specifikohet se “Verifikimi fillestar i instrumentit matës ligjërisht të kontrolluar është përgjegjësi e furnitorit” dhe Kushteve Specifike të kontratës të publikuara në faqen e BE për këtë projekt ku specifikohet në nenin 25, pika 2, paragrafi i tretë, “The inspection and testing prior to the provisional acceptance will take place at the locations where the equipment is delivered,

installed and put into operation (Inspektimet dhe testimet para pranimit provizor do të bëhen në vendin ku pajisja është dorëzuar, instaluar dhe futur në punë)."

Pajisjet sa më sipër edhe aktualisht nuk janë në punë për mungesë kalibrimesh e axhustimesh. Znj. E.T ka keq interpretuar mungesën e kalibrimeve dhe axhustimeve të pajisjeve sa më sipër, duke ja faturuar paaftësisë së stafeve të DRAKU Korçë, Shkodër, e Gjirokastrë mos vënien e tyre në punë apo mos axhustimin. Në këtë kontekst pajisjet po të ishin të kalibruara dhe axhustuara për produktet që do të analizohin dhe llojet e analizave për produkt, sipas specifikimeve në tender dhe të pranuar nga kontraktori, janë shumë të thjeshta për tu përdorur, janë elektronike dhe analizojnë shumë shpejt produktin, pra mund të përdoren dhe nga stafe jo shumë të kualifikuara.

Përsa i përket kompetencave të kalibrimit dhe axhustimit që znj. E.T kërkon t'ju a përcjellë si detyrim DRAKU-ve, theksojmë: se që të bësh axhustim duhet të jesh në radhë të parë laborator reference me kompetenca ligjore për ta bërë këtë gjë, ku AKU nuk është. Duhet të kesh gjithashtu mostra reference të të gjitha produkteve, që AKU nuk i ka (mostrat e referencës për të gjitha produktet dhe parametrat që do të analizohen kërkojnë angazhime të konsiderueshme financiare dhe stafe të akredituar për këtë gjë, kërkojnë gjithashtu shumë kohë në dispozicion).

3. Referuar konstatimeve në këtë raport, referuar nenit 15, pika "dh" dhe "e" e ligjit nr. 154/2014 "Për organizimin dhe funksionimin e KLSH" i rekomandojmë NAO të nxjerrë përgjegjësitë për CFCU për qëndrimin pasiv dhe jo vendimmarrës të tyre, lidhur me sa është është konstatuar në këtë raport.

D. TË TJERA

Rezultatet e auditimit të kryer në AKU në zbatim të programit të auditimit nr. 216/1, datë 08.04.2019, për veprimtarinë nga data 01.01.2016 deri në momentin e auditimit (viti 2019) "Mbi zbatimin e përputhshmërisë" të përfitimeve të këtij institucioni në kuadër të *projektit IPA 2013 "Ristrukturimi dhe forcimi i rrjetit laboratorik të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë në Shqipëri"* ti përcillen **Kryeministrit, Kryetarit të Kuvendit të Shqipërisë, Ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe NAO (Nënpunësit Autorizues të Projekteve IPA)**

Me ndjekjen dhe kontrollin e zbatimit të detyrave dhe masave të përcaktuara në këtë vendim ngarkohet Departamenti i Auditimit të Shoqërive Publike dhe Investimeve të Huaja.

Bujar LESKAJ

K R Y E T A R